

9. SINIF DIN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 5 · Kitapçık A · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

1. DKAB.9.1.1 · İnsanın yaratılışını ve özelliklerini ayetlerden hareketle müşahade edebilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Ayetlerden birinci bilgiyi çıkarır (ör. insan en güzel biçimde yaratılmıştır).	3
a)	Ayetlerden ikinci bilgiyi çıkarır (ör. insanın yaratılışı çamurdan/topraktan başlamıştır; Allah yarattığı her şeyi güzel yapmıştır).	3
b)	Bedensel bir özellik ile açıklar (ör. dik yürüme, elin becerisi, organların uyumu).	2
b)	Zihinsel bir özellik ile açıklar (ör. akıl, düşünme, konuşma, öğrenme yeteneği).	2

a) Örnek cevap: İnsan en güzel biçimde yaratılmıştır. İnsanın yaratılışı çamurdan (topraktan) başlamıştır.

b) Örnek cevap: Bedensel olarak insan dik yürür ve eli sayesinde ince işler yapabilir. Zihinsel olarak düşünebilir, konuşabilir, öğrendiklerini başkalarına aktarabilir. Bu özellikler insanın en güzel biçimde yaratıldığını gösterir.

Sık hatalar: Ayetleri aynen aktarıp bilgi çıkarmamak; Yalnız bedensel ya da yalnız zihinsel özellik yazmak

2. DKAB.9.1.1 · İnsanın yaratılışını ve özelliklerini ayetlerden hareketle müşahade edebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	I'yi akıl/bilgi edinme yetenekleri (duyular ve kalp; "nimet ve şükür bilinci" diyen de kabul edilir), II'yi irade/seçme özgürlüğü ile ilişkilendirir (ikisi doğruysa tam puan, biri doğruysa ölçüt puanının yarısı).	4
a)	III'ü fıtrat (yaratılıştan gelen hakka/tevhide yönelme), IV'ü sorumluluk/emanet ile ilişkilendirir (ikisi doğruysa tam puan, biri doğruysa ölçüt puanının yarısı).	4
b)	Seçtiği özelliği doğru açıklar.	4
b)	Açıklamasını günlük hayattan somut bir örnekle destekler.	3

a) Örnek cevap: I: akıl ve bilgi edinme yetenekleri; II: irade (seçme özgürlüğü); III: fıtrat; IV: sorumluluk (emanet).

b) Örnek cevap: Irade: İnsan iyi ile kötü arasında seçim yapabilir. Örneğin bir öğrenci sınavda kopya çekmek ile kendi bilgisiyse yazmak arasında seçim yapar; seçimi kendisine aittir ve sonucundan sorumludur.

Sık hatalar: II'yi şükür ile, IV'ü güç/kuvvet ile ilişkilendirmek; Özelliği açıklayıp örnek vermemek

3. DKAB.9.1.2 · İnsanın doğruyu arayan bir varlık olarak bilgiye ulaşma yolları hakkında eleştirel düşünebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	I'in duyularla (gözlem/ölçüm; "duyular ve akıl" da kabul edilir), II'nin akılla (akıl yürütme) elde edildiğini belirtir (ikisi doğruysa tam puan, biri doğruysa ölçüt puanının yarısı).	4
a)	III'ün doğru haberle (vahiy) bildirildiğini belirtir.	4
b)	Ahiret hayatının duyularla algılanamayan, gözlem ve deneyin dışında bir konu olduğunu belirtir.	4
b)	Aklın bu konuda kesin bilgiye tek başına ulaşamayacağını, bu yüzden vahyin bildirdiğine dayanıldığını açıklar.	3

a) Örnek cevap: I: duyular (gözlem ve ölçüm). II: akıl (akıl yürütme). III: doğru haber (vahiy).

b) Örnek cevap: Ahiret hayatı ölümden sonra başlar; görülemez, ölçülemez, deneyle sınınamaz. Akıl ahiretin olabileceğini düşünebilir ama nasıl olduğunu tek başına kesin olarak bilemez. Bu yüzden bu bilgiye vahyin bildirilmesiyle ulaşılır.

Sık hatalar: II'yi duyularla elde edilmiş saymak; III'ü "inanç meselesi" deyip bilgi yolunun sınırını açıklamamak

4. DKAB.9.1.2 · İnsanın doğruyu arayan bir varlık olarak bilgiye ulaşma yolları hakkında eleştirel düşünme · zor

20 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Kalemin suda kırık görünmesinden duyuların yanılabildiğini belirtir.	4
a)	Bu yanılgının akılla (ya da başka bir duyuyla, ör. dokunarak) düzeltildiğini belirterek yalnız göze güvenmenin yeterli olmadığı sonucuna ulaşır.	4
b)	Ayete dayanarak insana verilen bilginin sınırlı olduğunu, bazı konuların duyu ve aklın ötesinde kaldığını belirtir.	4
b)	Duyuların veri sağladığını, aklın bu verileri değerlendirdiğini açıklar.	4
b)	Vahyin, duyular ve aklın ulaşamadığı konularda bilgi vererek ikisini tamamladığını açıklar.	4

a) Örnek cevap: Kalem aslında düzdür ama suyun içinde kırık görünür. Demek ki gözümüz bizi yanıltabilir. Kalemi sudan çıkarıp bakınca ya da elimizle dokununca, aklımızla da ışığın sudan geçerken kırıldığını düşününce yanılgıyı fark ederiz. Bu yüzden yalnız göze güvenmek yeterli değildir.

b) Örnek cevap: Ayete göre insana pek az ilim verilmiştir; ruh gibi bazı konular duyu ve aklın ötesindedir. Duyular dış dünyadan veri toplar, akıl bu verileri karşılaştırıp doğruyu yanlıştan ayırır. Vahiy ise duyular ve aklın tek başına ulaşamadığı konularda bilgi verir. Böylece üçü birbirini tamamlar.

Sık hatalar: Duyuları tamamen güvenilmez saymak; Vahiy akıl ve duyulara karşıt bir kaynak gibi sunmak

5. DKAB.9.1.3 · Allah (c; c) ile iletişimin ibadet ve dua ile sağlandığını yansıtabilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Ayetlerden doğru bir bilgi çıkarır (ör. Allah kullarına çok yakındır).	4
a)	Ayetlerden ikinci doğru bilgiyi çıkarır (ör. Allah dua edenin duasına cevap verir; Allah kullarının kendisine dua etmesini ister).	3
b)	Duada kişinin dileklerini, şükürünü ya da pişmanlığını aracısız olarak Allah'a ilettiğini somut bir örnekle açıklar.	3

a) Örnek cevap: Allah kullarına çok yakındır. Dua edenin duasına cevap verir.

b) Örnek cevap: Sınavdan önce kaygılandığımda Allah'a içimden dua ederim, hissettiklerimi O'na anlatırım. Bu, araya kimse girmeden Allah ile konuşmak gibidir; dua ettikten sonra kendimi daha huzurlu hissederim.

Sık hatalar: Ayetleri aynen aktarmak; Örneği iletişim boyutuyla ilişkilendirmemek

6. DKAB.9.1.3 · Allah (c; c) ile iletişimin ibadet ve dua ile sağlandığını yansıtabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Namazın insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyduğunu belirtir.	4
b)	İbadetin yalnızca belli hareketlerden ibaret olmadığını, kişinin davranışlarına yansımaları gerektiğini belirtir.	4
b)	Kerem'in arkadaşlarına kaba davranmasının namazın amacıyla bağdaşmadığını açıklar.	4
b)	İbadetin Allah ile kurulan bağı güçlendirip kişiyi güzel ahlaka yöneltmesi gerektiği sonucuna ulaşır.	3

a) Örnek cevap: Namaz insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar.

b) Örnek cevap: İbadet yalnızca belli hareketleri yapmak değildir; Allah ile kurulan bağı kişinin davranışlarına yansımaları gerekir. Kerem namazını kılıyor ama arkadaşlarına kaba davranıyor; bu, namazın insanı kötülükten alıkoyma amacıyla bağdaşmıyor. Namazı gerçek anlamıyla kılan biri, Allah'ı her an hatırladığı için insanlara da iyi davranmaya çalışır.

Sık hatalar: Kerem'i namazı bırakması gerektiği sonucuna götürmek; İbadet-ahlak ilişkisini kurmadan Kerem'i yalnızca kınamak

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Dil ve renk farklılığının Allah'ın varlığının ve kudretinin delillerinden (ayetlerinden) biri olarak sunulduğunu belirtir.	3
a)	Bu farklılıkların bir üstünlük ya da ayrımcılık sebebi değil, saygı gösterilecek bir zenginlik olduğunu yorumlar.	3
b)	Ayette bir rengin ya da dilin üstünlüğüne dair bir ifade bulunmadığını, Meriç'in ayete olmayan bir anlam yüklediğini belirtir ya da Kur'an'ın bütünlüğüne/ilişkili ayetlere (ör. üstünlüğün takvada olduğu) dayanarak yorumun yanlışlığını gösterir.	3
b)	Ayetin bağlamıyla (öncesi ve sonrası) ve konuyla ilgili diğer ayetlerle birlikte okunması gerektiğini belirtir.	3
b)	Güvenilir meal ve tefsirlere başvurmanın, gerekirse alanında uzman birine danışmanın yanlış yorumu önleyeceğini açıklar.	3

a) Örnek cevap: Ayet, dillerimizin ve renklerimizin farklı olmasını Allah'ın varlığının ve kudretinin delillerinden sayar. Demek ki bu farklılıklar Allah'ın yaratmasının bir güzelliğidir; kimse bundan dolayı üstün ya da aşağı görülmemeli, farklılıklara saygı gösterilmelidir.

b) Örnek cevap: Ayette hiçbir rengin ya da dilin diğerinden üstün olduğu söylenmez; Meriç ayete olmayan bir anlam yüklemiştir. Ayetler, öncesi ve sonrasıyla birlikte, bağlamı içinde okunmalıdır. Güvenilir bir meale ve tefsire bakmak, gerekirse bir din görevlisine ya da öğretmene danışmak bu tür yanlış yorumları önler.

Sık hatalar: Ayeti yalnızca "Allah'ın kudretini gösterir" diye açıklayıp farklılıklara bakış yönünü yorumlamamak; Kaynak kullanımını açıklarken yalnızca "internete bakmalı" demek